

**СТАРИННИ И ДИАЛЕКТНИ ДУМИ
В БЪЛГАРСКАТА ТОПОНИМИЯ ЗА ГОРА
(ПО МАТЕРИАЛИ ОТ ЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ)**

Надежда Костадинова

“Топонимичният материал заема определено място в общата система на речниковия състав на даден език и неговото проучване безспорно ще попълни редица празнини в общите ни представи за лексикалното богатство на езика” (Симеонов 1962: 164). От друга страна, ономастичната лексика реагира на обществено-културните и географските изменения на околната среда, изграждайки своя система. Основна цел на доклада е с примери от топонимията в областта на едно семантично поле да се илюстрират тези факти.

Предмет на изследване е ономастичната лексика за места, където е имало или има гора. Издирени и събрани са топоними, образувани от апелативи, които са дял от лексикалния фонд на диалектите. Засяга се проблемът за прехода на нарицателното име в собствено име, който има важно значение в процеса на назоваване (Димитрова-Тодорова 1987: 114) и който не се свежда до проста замяна на апелативната функция с топонимна (Лемтюгова 1983: 5).

Материалът в проучването е ексцерпиран от публикуваните монографии върху топонимията на Ломско на Ив. Дуриданов; на Берковско и Михайловградско на Д. Михайлова; на Врачанско на Б. Николов; на Годечко на Б. Симеонов; на Велинградско на Т. Балкански; на Разложко на К. Попов; на Гоцеделчевско на Й. Иванов, както и от изследвания под печат за местните имена в Радомирско на А. Чолева и в Брезнишко на В. Велев.

Като основни цели на доклада се определят: 1/описание и проследяване на териториалното разпространение на старинни и диалектни думи, често функциониращи като географски термини в топонимията (под географски термини тук се разбира нарицателни, влизащи в речниковия състав на даден говор, които указват вида на географския обект и участват активно в образуването на топонимите (вж. Мурзаев 1974: 22); 2/систематизиране и изясняване на местните значения на ономастичната лексика в границите на дадения лексикално-семантичен дял; 3/открояването на редки лексеми, градиво за топоними в силно ограничен ареал.

В съответствие с поставените цели предимство има описателният метод на изследване, предполагащ събиране, категоризация и систематизация на материала. Използва се и съпоставителен метод — лексемите се съпоставят в плана на съдържание, като се обръща внимание на доономастичната и ономастичната семантика, както и на нейното изменение в топонимията на Западна България. Думите се дават със значението, регистрирано на място от автора на изследването, след което се посочват примери от топонимията. В доклада не се обръща внимание на фонетичните, морфологичните и словообразователните особености на топонимите и лексемите, както и на това, кои типове и модели топоними са най-разпространени при образуването на имена от дадена основа.

Докладът се явява своеобразно продължение на две основни изследвания по темата. Това са работата на Ив. Дуриданов “Географската лексика на старобългарския език с оглед на праславянски” и статията на Леонид Йорданов “Старинни думи в българския език за местности, където е имало гора”. В първата, въз основа на старобългарски паметници от IX-XIVв., авторът определя кои стб. земеписни означения (в частност думи за *гора* като *враннште*, *гвоздъ*, *дръзга*, *дъбрава*, *дъброва*, *завѣлѣ*, *лѣсъ*, *лжгъ*) са наследени от праславянски. За целта Ив. Дуриданов си служи с примери от топонимията (Дуриданов 1963: 206—207). Във втората се разглежда ономастичната лексика за различните видове гора, произлязла от старобългарските думи *враннштн*, *гвоздъ*,

горѣтн, палантн, грѣмѣ, дрѣмѣ, драѣга, лѣгѣ, сѣхѣ, сѣштн, трѣвнтн, шнкатн (Йорданов 1983: 142). С оглед на включената топонимия в този доклад се извеждат следните диалектни и старинни думи, невключени в споменатите две изследвания: **бун; бус; киче; перчѣн; бѣчла; куиле; брадина; чѣчер; *честак; *чѣста; резинѣк; *редѣж; дребак; прапорак; чабушак; сипаница; шаровѣт; *коренѣча; коренѣк; ботурак; пѣняк; кранѣя, кратуга; прѣщак; ченгѣр; ломак; чистинѣ; пожар; *опалѣк; пѣрженик, пѣрлѣк.** Не се разглеждат широко разпространените *балталѣк, орман, корѣя, тѣфа*.

За по-голяма прегледност материалът е представен по следния начин — топонимите условно са подложени на лексикално-семантична класификация, според значението на топонимната база, в две групи (вж. Пјанка 1970: 149): I. Топонимни апелативи, които означават физикогеографски обекти и II. Топонимни апелативи, които означават обекти във връзка със стопанската дейност на човека.

I. Диалектната дума **бус** в значение ‘китка храсти’ се среща само в топонимията на Врачанско в МИ *Бѣсовете*. (Семантично срв. Геров 1978: 39). На територията на Разложко, макар и да присъства елементът растителност, същият апелатив е регистриран в значение ‘кѣс земя с трева (чим)’, ‘буца прѣст, блана’. К. Попов допуска, че от него произхожда МИ *Бусѣница* (Попов 1979: 89). В Радомирско се откриват МИ *Бусѣва корѣя* и *Бусѣви ливѣди*, които се извеждат или от РИ по ЛИ Бусѣ или от Пр от бус, бѣсье ‘чим, чимове’ в говора (Чолева 1988). (За значението срв. Григорян 1975: 28; Видоески 1999: 27). Лексемата не намира отражение в топонимията на Берковско, Годечко, Брезнишко, Михайловградско, Велинградско и Гоцеделчевско.

От диалектната дума **бун** ‘храст, растение с много стѣбла, излизаци от корена’ в Радомирско е образувано СИ *Бѣно*. Вероятно същата дума намира отражение в топонимията на Разложко в МИ *Бунѣстрана* и *Бѣнката*, които авторът извежда от бун, буна със значение ‘китка дървета, могила’. К. Попов допуска тази лексема да е заета от грѣцки, грц. *βοιυδς* ‘могила’ (Попов 1979: 89). По отношение на МИ *Бѣни врѣх* в Михайлов-

градско, Д. Михайлова смята че името може да се изведе от прил. с -јъ от ЛИ *Бѹно* или от основа *бун* в значение ‘китка дървета; туфа’ (Михайлова 1984: 87). (За думата *бун* и нейните значения вж. БЕР 1, 1971: 90; Григорян 1975: 27; Видоески 1999: 26). На територията на Ломско, Берковско, Врачанско, Годечко, Брезнишко, Велинградско и Гоцеделчевско не са регистрирани МИ от тази основа.

Изследвайки анатомичната лексика в българската топонимия и географската терминология, Л. Димитрова-Тодорова проследява как нарицателните думи преминават в сферата на географската терминология, а след това приемат собствено значение и се превръщат в топоними (Димитрова-Тодорова 1987). Във връзка с този факт трябва да се спомене, че като географски термин със значение ‘малка горичка’ в много топоними се използва думата *кѹтка*. Единствено в топонимията на Радомирско се срещат МИ *Кечѐв дол*, вероятно от диал. **кичѐ** ‘малка китка’ (Чолева 1988) и МИ *Кичо*, възможно да се изведе и от *кич* ‘украшение’= китка (пак там). (Срв. БЕР 2, 1979: 404). В резултат на метафоричен пренос от областта на анатомичната лексика са възникнали и топоними от прил. *космат* ‘обрасъл с косми, рошав’ в смисъл на ‘обрасъл с гора, с храсти’.

Семантично идентични и възникнали по метафоричен път са топонимите от остар. **перчѹн** ‘кичур коса, перчем’, преминало в географски термин със значение ‘височина с шубраци’ в МИ *Перчѹн* – Берковско; *Перчѹнки* – Михайловградско; *Перчѹнка* – Ломско. В топонимията на Годечко, Врачанско, Брезнишко, Радомирско, Разложко и Гоцеделчевско не се намират идентични образувания. (За значенията на думата вж. БТР 1995: 625; РРОДД 1974: 345; Димитрова-Тодорова 1987: 112, 120).

Семантично аналогично е МИ *Бѹшляк* в Радомирско. Името се извежда от начално *Бѹчляк, произв. от диал. **бѹчла** ‘разрошена жена; чорлава коса’ в говора, употребено земеписно за ‘местност с дребни, разпръснати дървета и храсти’ (Чолева 1988). Интересно и сходно по семантика е МИ в Разложко *Куйле*, с което се нарича пирински връх и гориста местност. Тъй като местността под върха се отличава с буйна гора, авторът допуска,

че топонимът може да се изведе от думата **куиле**, която в говора означава ‘буйна чорлава коса’ (Попов 1979: 123). (Срв. семантично МИ в Радомирско *Койла*, изведено от **койл** ‘раст. *Stipa Pennata*’ (Чолева 1988).

Вероятно диалектна дума в значение на ‘гъста дребна гора’ пази топонимът в Годечко *Брад̀ничища*, склон, ливади и гори, които според местното население били собственост на някой ‘деда *Бра̀да*’, но според Б. Симеонов е възможно в МИ да е легнало умал. **бра̀д̀ничища** от **бра̀дина**, **бра̀д̀нища**, в смисъл на *бра̀дища* ‘гъста дребна гора, вид трева ‘честак’’ (Симеонов 1966: 128). Трябва да се подчертае, че никаде другаде в границите на изследваната територия, това нарицателно не се среща като част от ономастичната лексика, следователно не функционира като географски термин.

Диал. дума **ч̀йчер** (от **к̀йчер**) функционира като географски термин и на доста места в Западна България се среща като основа на топоними. Думата е запазена във Врачанско – ‘място с китка дървета’ в МИ *Чичер̀а*; *Чичер̀о*; *Чичерт̀а*; *Чичер̀ъ* и др. (Николов 1997: 448–449); Берковско – ‘млада гора’ в МИ *Ч̀йчер*, *Чичерт̀а* (Михайлова 1986: 146). Срв. в Михайловградско МИ *Ч̀йчер*, *Чичер̀о*, *Срем ч̀йчер* (Михайлова 1984: 189). Местност с горист заоблен хълм в Годечко носи името *Ч̀йкер*, за което авторът допуска, че е получено вследствие на метатеза от *К̀йчер* (Симеонов 1966: 229). В останалите използвани източници не се срещат МИ от тази основа. В много славянски езици се откриват паралелни форми на думата *к̀йчер*, което потвърждава старинността ѝ (подробно вж. Мурзаев 1984: 275; Малько 1974: 130–131; Срв. също Григорян 1975: 97; БЕР II 1979: 404).

Както присъствието на растителност е важен признак, даващ повод за образуване на названия, така от значение са и характеристики като височина, гъстота, здравината и пъстрота на гората. Във връзка с различните признаци на географския обект се отделят следните названия.

Широко разпространени в топонимията са имена, образувани от основа на диал. **чест** ‘гъст, плътен, сбит’ (БТР 1995: 1064). За означаване на местности с гъста гора в Берковско е запазно

нариц. ***честак** ‘гъста гора’, произв. от *чест* ‘гъст’ в говора в МИ *Друм честак*, *Мйлен честак* (Михайлова 1986: 145). Срв. също *Чѣсти рѣт*, горист рѣт, поради гъстата гора, от старо прил. чѣсти=чѣсти от стб. *чѣстѣ* ‘гъст’ (Михайлова 1986: 147); Годечко – *Честак* (Симеонов 1966: 228); Разложко – *Честак*о, срв. семантично и РечИ *Чѣсна*, десен приток на Места, което авторът допуска да е във връзка с честа гора ‘гъста гора’ (Попов 1979: 166). От *чест* ‘гъст’ са образувани МИ *Чѣсти борѣчки* – Гоцеделчевско (Иванов 1996: 189); *Чѣста шѹма* – Брезнишко (Велев 1984), а в Радомирско е регистрирано МИ *Чѣски падѣни*, което А. Чолева извежда от *чѣс(т)ки*, прил. от изч. ***чѣста** ‘гъстак, гъста гора’ (Чолева 1988). В топонимията на Михайловградско и Ломско липсват подобни МИ. Архаичната семантика на лексемата се потвърждава в речника на Мурзаев, където откриваме паралелна форма *чаща* ‘гъста, труднопроходима гора; обрасъл с храсти’ (Мурзаев 1984: 609; Срв. и Григорян 1975: 241).

Признакът височина на гората е станал повод за образуване на МИ като *Гѹрен резинѣк*, *Дѹлен резинѣк* в Михайловградско; *Резенѣко* – Берковско, (образувано с дисимиляция от *Резинѣко*). В основата на тези топоними е легнала диал. дума **резинѣк**, регистрирана със значение ‘дребна гора’, от резина, което от рѣжа (Михайлова 1984: 98, 107; Михайлова 1986: 126). Подобно по смисъл е названието *Редѣжо* в Берковско, което няма сигурна етимология, но като по-вероятно авторката посочва в основата на топонима да е легнала изч. дума ***редѣж** ‘рядка гора, редак’ (Михайлова 1986: 126). В топонимията на Врачанско се откриват идентични МИ *Редѣжа*, *Редѣжо* от диал. **редѣж**, употребявано в говора със значение ‘рядка нискостеблена гора’ (Николов 1997: 373). Аналогично по смисъл е МИ *Редѣк* в Брезнишко (Велев 1984). В Разложко, Гоцеделчевско, Годечко, Ломско, Радомирско не се срещат подобни МИ.

В значение ‘горичка от млади дървета, гъстак; дребна гора’ като основа на топоними се среща лексемата **дрѣбак** (**дрѣба̀ци**). В Гоцеделчевско – *Равните дрѣба̀ци*, *Дърба̀ко*, (което е получено от *драба̀к* с метатеза от *дрѣбак*). Срв. и МИ *шов дрибу̀ль*, вж. **дрибу̀л** ‘корен от млади дървета’ (Иванов 1996: 104, 106). В

Михайловградско от *дрѣбак* ‘древна гора’ в говора е образувано МИ *ДребѸка* (Михайлова 1984: 109). В Берковско – МИ *Дребàко* (Михайлова 1986: 82); Разложко – *Дребàко, Дребàков рид* (Попов 1979: 108). От *дрѣбак* ‘древна закърняла гора’ често срещани имена и във Врачанско са *Дребàка, Дребàко*. Срв. и *Дрѣбни пòдмол*, което е прил. от *дрѣбен* ‘малък’ в говора. В Радомирско, Годечко, Ломско, Брезнишко не се намират МИ от тази основа. (В чешки като географски термин рядко се среща *drobnoles* за ‘малка гора’ Малько 1974: 15; Срв. и Григорян 1975: 72).

Четири различни, изключително редки диалектни думи със значение ‘закелявяла гора’ са запазени в единични топоними. Това са диал. **прапорàк** ‘древна закелявяла гора’ в МИ *Прапорàко* – Врачанско (Николов 1997: 356); **пърляк** ‘закелявяла гора’ в МИ *Пърляк* – Брезнишко (Велев 1984); диал. **чабушàк** ‘закелявяла гора’ в МИ *Чабушàко* – Врачанско (Николов 1997: 443) и диал. дума за ‘древна шарка’ **сипаница**, която е употребена метафорично в значение на ‘древна келава гора’ в МИ *Сипанѝчето* – Врачанско (пак там: 390).

Фигуративно, единствено в топонимията на Врачанско, е фиксирана и диал. дума **шаровит** ‘пъстър, шарен’ в значение ‘цветна, пъстра гора’ в МИ *Шаровити връх/и* и *Шаровитица* (Николов 1997: 453).

II. Твърде често топонимите отразяват стопанската дейност в определени райони и чрез тях може да се реконструира предишният ландшафт (Симеонов 1962: 163–164). В действителност в топонимите са фиксирани различни думи, характеризиращи вида на гората в зависимост от човешката дейност. Освен произлязлата от стб. **трьбѣти** ‘требя’, старинна дума *требеж*, разпространена в цяла България в различни фонетични варианти, с различни деривати със значение ‘място от което е изсечена или изтребена гора, тръне’ (БТР 1995: 980), често на територията на България се срещат топоними, образувани от основа *сеч* ‘гора, която е позволено да се сече’ и *търша* ‘изтребена, унищожена гора’ (вж. Йорданов 1983). Широко разпространени като топонимни основи в МИ от Западна България думи за ‘изсечена гора’ са:

Кореняк ‘място, където има много корени от изсечени дървета’, произв. от кòрень в МИ в Берковско *Кореняк, Кореняко* (Михайлова 1986: 96); Врачанско – *Кореняка, Кореняко* (Николов 1997: 240). Срв. в Радомирско МИ *Кореняча*, в което е запазено изч. ***кореняча** ‘коренлива гора’, образув. от кòрень в говора с рядка наст. -ача (-’ача)<*-акја (Чолева 1988). В топонимията на Михайловградско и Брезнишко са регистрирани топоними от *кòрень*, в Годечко, Ломско, Гоцеделчевско и Разложко не се откриват МИ от същата основа. (Думата е анализирана като географски термин в речника на Григорян 1975: 101).

Само в Михайловградско и Врачанско като основа на топоними се среща диал. **ботурак** ‘място с дънери от изкоренена гора’: Михайловградско – *Ботурак, Ботурака, Ботурako* (Михайлова 1984: 85); Врачанско – *Ботурака, Ботурako* и аналогичните по семантика *Бòтура* и *Бòтурo*, от **бòтур** ‘дънер’ в говора (вж. РРОДД 1974: 40; Николов 1997: 109); В останалите източници не са регистрирани МИ от основа *бòтур*.

Интерес представлява топонимът в Годечко *Бучумет*, ливади, по-рано букова гора, който авторът тълкува от рум. или арум. *bucium* ‘пън, дънер’ и наставката -et, която служи за събирателни имена на дървета. Така **бучумет** се оказва ‘място, където има много дънери; дънерак’, което значение съответства на местността (Симеонов 1966: 131). Сходни по семантика са топонимите *Пъняка* във Врачанско, член. от **пъняк**, съб. от пън ‘място с пънове’ (Николов 1997: 366) и *Пънище* – Гоцеделчевско (Иванов 1996: 158). В Разложко, Годечко, Михайловградско, Берковско, Ломско, Радомирско, Брезнишко не се откриват МИ от тази основа.

От прил. от диал. дума **кратуга** ‘пън, дънер на дърво’ в говора на Врачанско са образувани топоними *Кратушина полена, Кратугите* (Николов 1997: 250); вж. също малка нива *Кратушка* в Разложко (Попов 1979: 122). В ономастичната лексика на Гоцеделчевско, Годечко, Берковско, Михайловградско, Ломско, Радомирско и Брезнишко думата не се среща.

Ценен в лексикално отношение е и топонимът *Пръщак* в Радомирско, образуван от диал. дума **пръщак** ‘изсечена гора след

няколко години' (Чолева 1988). Думата не е регистрирана като основа на други топоними в изследвания материал. Аналогичен смисъл има и МИ *Чингүрето* в Гоцеделчевско, в основата на което е легнала диал. дума **ченгүр** със значение 'дънер, пън' в говора (Иванов 1996: 190).

Диал. **лом** 'изсечена или преломена гора' е запазено в Берковско в МИ *Ломò* (Михайлова 1986: 104). Във Врачанско се среща диал. **ломàк**, съб. от *лом* в същото значение – МИ *Ломàка* (Николов 1997: 279). В Разложко – *Валèов лом*, в говора *лом* означава 'изпочупване' (Попов 1979: 90). МИ в Гоцеделчевско – *Гàшков лом*, *Голя̀мото лòме*, *Парцàнов лом*, *Тàшков лом*, *Тюрлòмов лом*, *Юрòково лòме*; *Лòма*, *Лòмето*, съхраняват диал. **лом** (**лòме**) в значение 'горско сечище' (Иванов 1996: 134). От *лом* 'буйна вегетативна маса на тревисти растения' и -ище е образувано нариц. **лòмище**, запазено в МИ *Лòмищата* в Радомирско, срв. още *лом* 'стръмно място', *ломàк* 'отчупен и неокастрен клон' в говора (Чолева 1988). В Брезнишко, Годечко, Михайловградско, Ломско не се откриват топоними от основа *лом*. Сходно по семантика е диал. **чистинà** 'място, където е била изкоренена гора', легнало в основата на МИ *Чистинàта* в Михайловградско (Михайлова 1984: 189). Срв. в Берковско *Чìстата òрница* (Михайлова 1986: 146); Врачанско – *Чìста поля̀на*; Разложко – *Чìста могìла* и др.. В Гоцеделчевско, Годечко, Ломско, Радомирско, Годечко, Брезнишко думата не се среща като топонимна основа. Нарич. *чистина* функционира като географски термин (вж. Григорян 1975: 243). Срв. също широко разпространените сходни форми *чистъ*, *чистик* 'чисто открито място', чието значение обхваща както обекти от първичния ландшафт, така и изменени от човека. Семантично равно на 'сеч' (Мурзаев 1984: 617).

Често за основа на топоними служат диал. думи със значение 'изсушена след пожар или по други причини гора'. С изключение на Радомирско и Ломско, в ономатичната лексика на всички останали изследвания за 'място с опожарена гора, за да се освободи площ за ниви' се среща диал. **пожàр**. Във Врачанско МИ *Пожàра*, *Попìшки пожарак*, *Пожарàка*, *Пожарàко*, *Пожàро*

(Николов 1997: 351); Разложко – *Пожаре, Пожарето* (Попов 1979: 141); Гоцеделчевско – *Пожара, Пожарето, Пожарище* (Иванов 1996: 153); Берковско – *Пажар, Пажарак, При пажарак* (с уподобяване а–а<о–а от *пожар* ‘горяла гора’) (Михайлова 1984: 116); Михайловградско – *Пожара, Пожарак* (Михайлова 1984: 156); Годечко – *Пожар, Пожаро* (Симеонов 1966: 200). (Срв. аналогична форма *пожога* ‘място, където е имало горски пожар’ (Мурзаев 1984: 445; също Григорян 1975: 161–162).

Вероятно в значение на ‘място, където е горяла гора’ в топонимията на Врачанско, Берковско и Радомирско е запазена изч. дума ***опалѝк** ‘пожар’. Виж МИ в Берковско *Опалѝко* (Михайлова 1986: 114); Радомирско – *Опалово* (Чолева 1988); Врачанско – *Опалѝка, Опалѝко* (Николов 1997: 324). Срв. също географски термин *пал, палъ* (Мурзаев 1984: 427); Вж. Григорян (1975: 146). Думата не е запазена в топоними от разглежданите бивши околии. Сходни по смисъл са и МИ, образувани от диалектното **пръжар** ‘нещо, което е горяло’, съхранено в МИ *Пръжаре, Пръжар; Голѝмия пръжар, Пържаре* и др. в Разложко (Попов 1979: 97, 144); Гоцеделчевско – *Парженѝка*, от **пърженѝк**, вероятно ‘горяла гора’ (Иванов 1996: 150); Берковско – *Пръженѝко, Гѝцов пръженѝк*, от диал. **пърженѝк** ‘място, където е горяла гора’ (Михайлова 1986: 123, 71). В топонимията на Михайловградско, Годечко, Ломско и Брезнишко не се откриват сходни по форма основи на МИ. (Като географски термин вж. и Григорян 1975: 181). Аналогични по семантика са и следните МИ от Радомирско: *Прълето*, от диал. **прълѝе**, употребено в значение ‘опърлена, изгорена гора’; *Прълѝевината*, съхранило диал. **прълѝевина** ‘опожарявана гора’; *Прълѝяко*, в основата на което е легнала диал **прълѝяк** ‘място, където е горяла гора’, или ‘почва, която бързо прегаря’ в говора; *Прълѝяко, Пърлѝяко*, от **пърлѝяк** ‘място, където е горяла гора’ в говора (Чолева 1988). (Срв. и Григорян 1975: 181).

Имайки предвид предишни изследвания по проблема и това че монографиите, използвани като източник, съдържат много други лексикални находки, изложената лексика в доклада съвсем не изчерпва названията за *гора* и топонимите, свързани с тях.

При бързото изменение на ландшафта обаче, събирането на старинните и диалектни думи е изключително ценно за нашия език, още повече, че някои от названията се оказват оригинални, без аналогия в други географски райони. Трябва да се отбележи, че в изложените примери много често топонимите съответстват по смисъл на названия географски обект. Такова съответствие може да бъде определено като топонимен позитивизъм и в този случай изследването показва пътя от нарицателното име към собственото, а не обратно (Мурзаев 1974: 123).

И накрая, от посочения материал се вижда, че при прехода на диалектната лексика от апелативна в ономастична тя се обогатява с различни семантични признаци. Могат да се отделят два модела, по които, на базата на своята доономастична семантика диал. думи лягат в основата на топоними и често функционират като местни географски термини. 1. Разширяване на семантиката на нарицателните, напр. диал. *лом* (*лѡме*) в значение ‘горско сечище’. 2. Метафоризация на анатомични термини, напр. диал. *перчѣн* ‘кичур коса, перчем’, преминава в географски термин със значение ‘височина с шубраци’.

Като цяло названия за местности, където е имало или има *гора*, влезли в състава на ономастичната лексика, се образуват от: същ. имена, напр. умал. *брадѣничѣца* от *брадина*; от прил. имена, напр. *честѡк ‘гъста гора’, произв. от прил. *чест* ‘гъст’; от глаголи, напр. *прѣженѣк* ‘място, където е горяла гора’, произв. от *пѣржа*.

В заключение трябва да се подчертае, че изложеният материал илюстрира значимостта на ономастичната лексика, ценна за съхраняването на старинни и диалектни думи от българския език. В бъдеще би било интересно проследяването на структурните и словообразователните особености на включените топоними, както и съпоставянето на изложения материал с аналогичен от територията на Източна България.

СЪКРАЩЕНИЯ

БЕР — Български етимологичен речник, С. БАН. 2–3, 1979–1986.

БТР – Български тълковен речник. С., 1995.
вж. – виж
грц. – гръцки
диал. – диалектно
др. – други
изч. – изчезнал
МИ – местно име
напр. – например
нариц. – нарицателно
наст. – наставка
остар. – остаряло
прил. – прилагателно
произв. – производно
раст. – растение
РРОДД – Речник на редки, остарели и диалектни думи в
литературата ни от XIX и XX век. С., 1974.
РечИ – речно име
рус. – руски
срв. – сравни
стб. – старобългарски
съб. – събирателно
същ. – съществително
умал. – умалително
член. – членувано

ИЗТОЧНИЦИ

Велев 1984 – В. Велев, Местните имена в Брезнишко
(машинопис).

Дуриданов 1952 – Ив. Дуриданов, Местните названия от
Ломско. София, 1952.

Иванов 1996 – Й. Иванов, Местните имена в Гоцеделчевско
(Неврокопско). София, 1996.

Михайлова 1984 – Д. Михайлова, Местните имена в Михай-
ловградско. София, 1984.

Михайлова 1986 – Д. Михайлова, Местните имена в Бер-
ковско. София, 1986.

Николов 1997 – Б. Николов, Топонимията на Врачанска околия. София, 1977.

Попов 1979 – К. Попов, Местните имена в Разложко. София, 1979.

Симеонов 1966 – Б. Симеонов, Етимологичен речник на местните названия от Годечко. – Годиш. на Соф. унив., Факултет слав. филологии, 1966, IX, 118-248.

Чолева 1988 – А. Чолева, Местните имена в Радомирско (дисертация).

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Григорян 1975 – Э. Григорян, Речник на местните географски термини в българския и македонския език. Ереван, 1975.

Димитрова-Тодорова 1987 – Л. Димитрова-Тодорова, Анатомична лексика в българската географска терминология и в българската топонимия. – Сп. Език и лит., 1987, 6, 109–124.

Дуриданов 1963 – Ив. Дуриданов, “Географската лексика на старобългарския език с оглед на праславянски” – Сб. “1100 години славянска писменост”, София, 190–215.

Йорданов 1983 – Л. Йорданов, Старинни думи в българския език за местности, където е имало гора. – Сп. Бълг. език, 1983, 2, 142–147.

Малько 1974 – Р. Малько, Географическая терминология чешского и словацкого языков. Минск, 1974.

Мурзаев 1974 – Э. Мурзаев, Очерки топонимики. Москва, 1974.

Мурзаев 1984 – Э. Мурзаев, Словарь народных географических терминов. Москва, 1984.

Пјанка 1970 – Вл. Пјанка, Топономастиката на Охридско-Преспанскиот базен. Скопје, 1970.

Симеонов 1962 – Б. Симеонов, Топонимията и историята на българския език. – Изв. на Инст. за български език, 1962, 8, 163–174.

Толстой 1969 – Н. Толстой, Славянская географическая терминология. Москва, 1969.